

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

היחס למלוכה בספר שופטים

ד"ר נריה קליין (neriah.klein@gmail.com)

1. ר"י קרא, שופטים כ"א, כה

בימים ההם אין מלך בישראל – פתרון: אל תתמה על שמשון שהניח כל בנות עמיו ואהב אשה בנחל שורק (שופטים ט"ז: ד') והסגירה אותו ביד פלשתים שנקרו את עיניו, ואל תתמה על אמו של מיכה שלקחה מאתים כסף ותתנהו לצורך ויעשהו פסל ומסכה (שופטים י"ז: ד') ואף על מיכה שעשה בית לע"ז ועשה לו אפוד ותרפים וימלא יד אחד מבניו ויהי לו לכהן (שופטים י"ז: ה') ולא על איש לוי שנעשה כומר לע"ז, ואף על שבט הדני אל תתמה שהקימו להם את פסל מיכה (שופטים י"ח: ל"א) ולא על האנשים בני בליעל אשר בגבעת בנימין שעינו את פילגש איש הלוי עד שהמיתו אותה (שופטים י"ט: כ"ה-כ"ז), שבימים ההם אין מלך בישראל שייסר אותם ויורם דרך הטובה והישרה.

2. פסל מיכה וירבעם

פסל מיכה	ירבעם
מיכה גר בהר אפרים	"ויבן ירבעם את שכס בהר אפרים וישב בה"
מיכה מקים לעצמו בית א-להים עם פולחן משלו, ועם פסל ומסכה	מקים את פולחן העגלים, הנקראים גם מסכה (מל"ב י"ז, טז)
ממלא את יד אחד מבניו שיהיה לו לכהן	החפץ ימלא את ידו ויהי כהני במות
לוי מגיע מיהודה לבית הא-להים של מיכה, ומיכה מזמין אותו לביתו	איש א-להים בא מיהודה לבית אל (אל המזבח של ירבעם), וירבעם מזמין אותו לבוא אל ביתו (אך הוא מסרב)
בני דן גונבים את פסל מיכה ומקימים אותו בדרך, "ואולם ליש שם העיר לראשונה"	ירבעם מקים שני עגלים: אחד בדרך ואחד בבית אל (שגם עליה נאמר "ואולם לוז שם העיר לראשונה")
מודגש שהפסל היה בדרך כל ימי היות בית הא-להים בשילה	העגלים הם תחליף לבית ה' שבירושלים
יהונתן ובניו כהנים לשבט דן עד יום גלות הארץ – תקופה החופפת לעגל שישב בדרך, ואולי הם אף היו כהנים לעגל זה	

3. סנהדרין קא:

תנא: הוא נבט הוא מיכה הוא שבע בן בכרי...

ימי עיון בתנ"ך תשפ"ב

4. המלחמה נגד הגבעה ומלחמת אביה נגד ירבעם (דה"ב י"ג)

מלחמת אביה וירבעם (דה"ב י"ג)	מלחמת הגבעה
מלחמת אחים בתוך עם ישראל	מלחמת אחים בתוך עם ישראל
מקום ההתרחשות: נחלת בנימין	מקום ההתרחשות: נחלת בנימין
גודל הצבא ה'צודקי': 400,000 (אין עוד במקרא)	גודל הצבא ה'צודקי': 400,000
"איש בחור" 3 X (רק עוד פעם אחת נוספת במקרא)	"איש בחור" 3 X
אנשי ירבעם נקראים "בני בליעל"	רשעי הגבעה נקראים "בני בליעל"
קריאה לאויב לתקן את מעשיו	קריאה לאויב לתקן את מעשיו
ירבעם עושה מארב לצבא אביה	שימוש בתכסיס של מארב על הגבעה
אמו של אביה בסיפור זה היא מיכיהו בת אוריאל מגבעה (בניגוד לשאר המקורות שבהם אמו היא מעכה בת אב[י]שלום)	מוקד הסיפור: הגבעה

5. [גדעון ו]אבימלך וירבעם (גם בדה"ב י"ג)

ירבעם	[גדעון ו]אבימלך
מקים עגלים והעם הולך אחריהם	גדעון מקים אפוד בעפרה וכולם זונים אחריו
הפולחן החדש הוא "לחטאת בית ירבעם ולהכחיד ולהשמיד מעל פני האדמה"	הפולחן החדש הוא לגדעון ולביתו למוקש
ירבעם	ירבעל
ירבעם מומלך בשכם	אבימלך מומלך בשכם
ירבעם בונה את שכם ופנואל	גדעון הורס את פנואל ואבימלך הורס את שכם
אביה עולה על ראש הר צמרים ומוכיח את העם על המלכת ירבעם, שהיא נגד בית אביו	יותם עולה על ראש הר גרזים ומוכיח את העם על המלכת אבימלך, שהיא נגד בית אביו
אביה מספר שאל ירבעם התקבצו אנשים ריקים בני בליעל, ויחד הם התחזקו על אביו	אבימלך שוכר אנשים ריקים ופוחזים וקם על בית אביו